

DEBRECENI ÍTÉLŐTÁBLA

Pf.II.20.652/2018/3. szám

A Debreceni Ítéltábla a Dr. Kiséry Zoltán (cím) ügyvéd által képviselt I.rendű felperes neve (cím) I. rendű és II.rendű felperes neve (cím) II. rendű felpereseknek - a Szécsényiné Dr. Már földi Katalin (cím) ügyvéd által képviselt I.rendű alperes neve (cím) I. rendű és II.rendű alperes neve (cím) II. rendű alperesek ellen köteles rész kiadása és járulékai iránt indított perében a Nyíregyházi Törvényszék 12.P.20.320/2016/54. számú ítélete ellen a felperesek által 55. és az alperesek által 53.sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

ítéletet:

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, míg fellebbezett részében megváltoztatja és az alperesek által egyetemlegesen az I. rendű felperes részére megfizetendő összeget 381 575 (háromszáznolcvanegyezer-ötszázhetvenöt) forintra, a II. rendű felperes részére megfizetendő összeget 1 361 919 (egymillió-háromszázhatvanegyezer-kilencszáztizenkilenc) forintra leszállítja.

A Magyar Államnak fizetendő kereset illeték összegét az I. rendű felperes vonatkozásában 732 000 (hétszázharminckétezer), a II. rendű felperes vonatkozásában 685 500 (hatszáznyolcvanötezer-ötszáz) forintra felemeli. Az alperesek az elsőfokú ítéletben foglaltakkal szemben egyetemlegesen kötelesek 82 500 (nyolcvankétezer-ötszáz) forint le nem rótt kereseti illeték megfizetésére az állam javára.

A felpereseket perköltség fizetésére kötelező rendelkezés megváltoztatásával kötelezi a felpereseket, hogy 15 nap alatt egyetemlegesen fizessenek meg az alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 850 000 (nyolcszázötvenezer) forint mindkét fokú perköltséget.

Kötelezi az I. és II. rendű felpereseket, hogy fizessenek meg a Magyar Államnak - külön felhívásra - 382 577 (háromszáznyolcvankétezer-ötszázhetvenhét) - 382 577 (háromszáznyolcvankétezer-ötszázhetvenhét) forint le nem rótt fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

Indokolás

A felperesek az örökhatyó, néhai **M. F-né V. Á. M.** unokái, a 2010. november 23. napján elhalt fia, **T. Gy.** gyermekei.

M. F-né 2014. január 03. napján eltartási szerződést kötött az alperesekkel, amelyben az általuk nyújtott tartás és gondozás fejében a tulajdonában lévő v-i **..1/3** helyrajzi számú, **cím** alatti, a szerződéskötéskor perrel érintett összesen 22 295 000 forint értékű, a v-i **...6/28** helyrajzi számú, 672 768 forint értékű, a **h-i ..9/1** helyrajzi számú 1 262 700 forint értékű, valamint a h-i **..12** helyrajzi számú 19 080 000 forint értékű ingatlant az alperesek tulajdonába adta. A v-i **..1/3** helyrajzi számú ingatlant érintő per jogerős befejezését követően ténylegesen alperesek tulajdonába az ingatlan 261-261/808-ad, összesen 522/808-ad tulajdonilletősége került 14 403 453 forint értékben, így az alperesek az eltartási szerződés alapján összesen 35 418 921 forint értékű vagyonon szereztek tulajdont.

Az alperesek a tartási szerződésből eredő kötelezettségüknek az örökhagyó által igényelt mértékben eleget tettek. A közöttük lévő kapcsolat alapján már a szerződéskötést megelőzően, 2013. év elejétől látogatták az örökhagyót, szükség esetén orvoshoz vitték, bevásároltak számára. 2013. januártól 2014. május elejéig napi átlag 1 óra segítséget, 2014. május elejétől kezdődően a halálát megelőző 1 hónapig, az időközben megállapított betegségére tekintettel a korábbtól jelentősebb, napi átlag 4 óra gondozást nyújtottak az örökhagyónak. Az örökhagyó halálát megelőző egy hónapban az ágyban fekvő beteg rendszeres ápolását, gondozását biztosították.

Az örökhagyó 2005. július 02. napját követően - amikor erre szükség volt - rendszeresen fizette gyermekének, **T. Gy.**-nek a tulajdonában lévő V., I. utcai, valamint H., B. utcai ingatlanain felmerült közüzemi tartozásokat, szükség esetén a folyamatos közüzemi díjakat, a lakások biztosításait, **T. Gy.** vállalkozásának biztosítását, **T. Gy.** és az I. rendű felperes gépjárművei hitelének törlesztő részleteit, biztosításait, gépjárműadót, **T. Gy.** vállalkozásának iparüzési adóját, valamint az általa üzemeltetett **cím** alatti söröző közüzemi díjait, **T. Gy.** és a felperesek egyes egyéb tartozásait.

Az örökhagyó 2015. július 02. napján hunyt el végrendelet hátrahagyása nélkül. Hagyatékát képezte a v-i **..70** helyrajzi számú ingatlan 8/24 tulajdoni illetősége 667 forint, a v-i **..71** helyrajzi számú ingatlan 8/24 tulajdoni illetősége 6000 forint, a v-i **...6/27** helyrajzi számú ingatlan 150 000 forint értékben, valamint összesen 203 085 forint értékű ingóság, melyet Dr. **O. Zs.** közjegyző a **..024/Ü/..5/2015/17.I.** számú hagyatékátadó végzésével jelen per felpereseinek adott át törvényes lemenőági öröklés jogcímén, egymás közt egyenlő arányban.

A felperesek keresetükben az alpereseket fejenként 15 725 062 forint kötelesrész kiadására kérték kötelezni természetben, a tartási szerződéssel érintett v-i **..1/3** helyrajzi számú, **...6/28** helyrajzi számú, **H. ..9/1** helyrajzi számú és h-i **..12** helyrajzi számú ingatlanok tulajdonukba adásával történjen. Keresetüket arra alapították, hogy az örökhagyó halálát megelőző két éven belül kötött az alperesekkel tartási szerződést, ezért az azzal érintett ingatlanok a kötelesrész alapjába tartoznak. A tartási szerződéssel elidegenített vagyon és az örökhagyó hagyatékát képező, felperesek által ténylegesen megörökölt vagyon együttes összege 63 699 752 forint, amelyet összesen 218 345 forint hagyatéki teher terhelt. A hagyaték tiszta értéke így 63 481 407 forint, amelyből a felpereseket törvényes örökrészük fele, fejenként 15 924 938 forint illet meg. Levonva ebből a hagyatékból megszerzett 399 752 forint felét, a felpereseket fejenként megillető kötelesrész 15 725 062 forint.

Az alperesek ellenkérelmükben a felperesek keresetének elutasítását és perköltségben történő marasztalásukat kérték.

Elsődlegesen hivatkoztak arra, hogy mivel a szerződés az 1959. évi IV. törvény (továbbiakban régi Ptk.) hatálya alatt kelt, arra nem az új, hanem a régi Ptk. szabályait kell alkalmazni, amely értelmében az eltartási szerződéssel elidegenített vagyon nem tartozik a kötelesrész alapjához.

Hivatkoztak ezen túlmenően arra is, hogy az örökhagyó a gyermekének (felperesek édesapjának) és a felpereseknek összesen 30 211 900 forintot juttatott, amelyet az új Ptk. 7:83. § (2) bekezdése alapján a kötelesrész alapjához hozzá kell számítani. Kérték továbbá figyelembe venni az általuk a tartási szerződés alapján örökhagyó felé nyújtott megközelítőleg 5 000 000 forint értékű tartás-gondozást, mint hagyatéki terhet.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alpereseket, hogy 15 nap alatt fizessenek meg az I. rendű felperesnek 5 163 791, a II. rendű felperesnek 6 144 135 forintot kötelesrész címén, ezt meghaladóan a felperesek keresetét elutasította. Kötelezte a felpereseket, hogy egyetemlegesen fizessenek meg az alpereseknek, mint egyetemleges jogosultaknak 205 511 forint perköltséget, valamint az államnak fejenként 525 000 forint eljárási illetéket. Kötelezte az alpereseket fejenként 225 000 forint illeték megfizetésére az állam javára.

Az elsőfokú bíróság a tartási szerződés tartalmát, a hagyatékában maradt vagyontárgyakat és azok értékét, a becsatolt okiratok, a tartási szerződéssel érintett ingatlanok értékét a beszerzett szakértői vélemények alapján állapította meg.

Kifejtette, hogy mivel a tartási szerződés a régi Ptk. hatálya alatt készült, a 2013. évi CLXXVI. törvény (továbbiakban) Ptké. 1. § b) pontja értelmében a szerződésre, mint okiratra, annak kötelező tartalmi elemeire, érvényességére a régi Ptk. szabályait kell alkalmazni. A Ptké. 57. § (1) értelmében azonban a Ptk. hatályba lépése után megnyílt öröklésre az új Ptk. öröklési jogot szabályozó rendelkezéseit kell alkalmazni. Habár a Ptké. 66. § (2) bekezdése szerint, ha az örökhagyó végintézkedését a Ptk. hatályba lépése előtt tette, a kötelesrész mértékére a Ptk. hatályba lépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni, azonban a felperesek keresetüket nem a kötelesrész mértékére vonatkozó új Ptk. 7:82. § rendelkezésére alapították, hanem a 7:80. § (4) bekezdésére. Mivel a Ptké. a kötelesrész alapja tekintetében eltérő rendelkezést nem tartalmaz, arra a Ptké. 57. § (1) bekezdése alapján az örökhagyó halálakor hatályban lévő új Ptk. rendelkezései alkalmazandók, azaz a szerződéskötéstől számított két éven belül megkötött tartási szerződéssel elidegenített vagyontárgyak a kötelesrész alapjába beszámítanak. Ezért a kötelesrész alapjának számításánál figyelembe vette a tartási szerződéssel érintett ingatlanok és ingatlanilletőség együttes összegét, 35 418 921 forintot.

A kötelesrész alapjának számításánál az új Ptk. 7:80. § (1) bekezdése, valamint a 7:81. § (1) bekezdés a) és c) pontjai alapján figyelembe vette továbbá az örökhagyó halálát megelőző 10 évben, azaz 2005. július 02. és 2015. július 02. között a felpereseknek és édesapjuknak, **T. Gy.**-nek a szokásos mértékű ajándékot meghaladóan juttatott adományokat. Megállapította az **E. P.** igazságügyi írásszakértő aggálytalan szakértői véleménye szerint örökhagyótól származó korabeli feljegyzések alapján, hogy az örökhagyó mind a felpereseket, mind édesapjukat rendszeresen a szokásos mértékű ajándékot meghaladó mértékben támogatta, melyet nem ajándék címén tett, hiszen ez esetben a részletezésre nem lett volna szükség, hanem azokat szükségesnek tartotta elszámolni. Az alperesek által csatolt feladóvevények alapján állapította meg az örökhagyó által tett kifizetések összegét, a becsatolt számlák közül azokat fogadva el az örökhagyó által juttatott vagyonként, amelyek tekintetében megítélése szerint a befizetés ténye megállapítható volt és beazonosítható volt a konkrét költség. Kifejtette, hogy már önmagában az igazolja, hogy ezen összegeket az örökhagyó teljesítette, hogy ezek a feladóvevények a birtokában voltak, valamint hogy több alkalommal felmondásra vagy kikapcsolásra utaló felszólítást követően került sor a hátralékos díjak kifizetésére.

Az elsőfokú bíróság igazoltként fogadott el a **cím** alatti ingatlan közüzemi tartozásaira 1 272 828 forint, lakásbiztosításra 54 301 forint, vállalkozás biztosítás rendezésére 29 916 forint, Casco

biztosításra 251 577 forint, egyéb biztosításokra 167 266 forint, iparüzési adóra 107 757 forint (ez az elsőfokú ítéletben vélhetően elírás folytán kétszer szerepel), a söröző közüzemi díjaira 3 045 912 forint, **L. L. Zrt.** felé hiteltörlesztésre 93 575 forint, az Opel Zafira megvásárlásra 2 282 977 forint, köztartozásra kifizetett 30 000 forint, az I. rendű felperes gépjárműve lízingdíjaként 889 757 forint, és 8 850 forint gépjárműadó, az I. rendű felperesnek átutalt 54 753 forint, és a II. rendű felperesnek 30 066 forint életbiztosítási díjat és 20 744 forint mobiltelefon tartozás megfizetését.

Nem fogadta el ugyanakkor a csatolt, **T-H** által kiállított telefonszámlákat, mint az örökhagyó által a szokásos mértékű ajándékot meghaladóan nyújtott szolgáltatást, mivel azok összege nem volt jelentős mértékű.

Figyelmen kívül hagyta továbbá a **cím2** szám alatti ingatlannal kapcsolatos közös költség, közüzemi díjak kifizetésével kapcsolatos juttatást, mivel ezen ingatlanon az örökhagyót haszonélvezeti jog illette meg, így a régi Ptk 159. § (1) bekezdése szerint viselnie kellett a dolog fenntartásával járó terheket a rendkívüli javítások és helyreállítások kivételével, terhelték azok a kötelezettségek, amelyek az ingatlan használatával voltak kapcsolatosak, és viselnie kellett az ahhoz fűződő közterheket.

Az örökhagyó részéről ingyenesen juttatott vagyonként vette figyelembe a felperesek, illetőleg családjuk birtokába került 585 000 forint bérleti díjat.

A kötelesrész alapjához számította mindezeknek megfelelően az örökhagyó által saját nyilatkozata szerint sem ajándék címén a felpereseknek és gyermekének, a felperesek édesapjának a fennálló tartozásaik kiegyenlítéseként, illetőleg a közüzemi díjak megfizetéseként adott, összesen 8 985 618 forint juttatást.

Az alperesek által nyújtott ápolás, gondozás időtartamát, mértékét az alperesek nyilatkozata, a kihallgatott tanúk vallomása, valamint az alperesek által becsatolt kimutatás, illetve temetkezési számlák és orvosi dokumentumok alapján állapította meg. Ezek figyelembevételével rögzítette, hogy az alperesek 2013. év elejétől kezdődően a bevásárlásban, mosásban, takarításban segítségére voltak az örökhagyónak, a jelentősebb mértékű ápolás, gondozás 2014 májusától kezdődött. A 2014 májusig nyújtott segítséget napi 1 órában vette figyelembe 500 forintos óradíj mellett. 2014 májusától az örökhagyó súlyos betegségének felismerését követően már nagyobb mértékű ápolásra szorult, azonban egész napos elfoglaltságot ez sem igényelt, ezért erre az időszakra az ápolás, gondozás mértékét napi 4 órában határozta meg, szintén 500 forintos óradíjjal számítva. Megállapította, hogy az örökhagyó a halálát megelőző egy hónapban állandó felügyeletre szorult, erre az időszakra, a ténylegesen ápolás, gondozás címén végzett tevékenységet 8 órában határozta meg, és mivel ez a korábbtól nagyobb munkát igényelt, az óradíjat 1000 forintban vette figyelembe. A csatolt orvosi dokumentumok alapján rögzítette, hogy az alperesek hány alkalommal vitték az örökhagyót ny-i, m-i, d-i gyógyintézményekbe, illetőleg **B-re** kivizsgálás, kezelés céljából. Az üzemanyagköltség tekintetében elfogadta az alperesek által meghatározott összeget. Külön bizonyítás nélkül elfogadta, hogy a kórházi tartózkodás során az örökhagyót ápoló orvosoknak, kórházi személyzetnek milyen összegeket adtak az alperesek. Az örökhagyónak nyújtott tartás, gondozás és temetési költség együttes összegét így 3 417 700 forintban fogadta el.

A 399 752 forint tényleges hagyaték, az eltartási szerződéssel érintett ingatlanok összesen 35 418 921 forintos értéke, valamint az örökhagyó által halálát megelőző 10 évben juttatott adományok 8 985 618 forintos értéke figyelembevételével a kötelesrész alapját az elsőfokú bíróság 44 804 291 forintban határozta meg. Ezt a Ptk. 7:86. § (1) és (4) bekezdései értelmében csökkentette az örökhagyó illő eltemettetésének, illetőleg az alperesek által a tartási szerződés alapján nyújtott ápolás, gondozás költségeként felmerült összesen 3 417 700 forint hagyatéki tartozással, a hagyaték tiszta értékét így 41 386 591 forintra tette.

Kiemelte, hogy a tartási szerződés megkötésével az örökhagyó a vagyonáról rendelkezett annak tudatában, hogy ez a rendelkezés leszármazói kötelesrészét sérti. A Ptké-hez fűzött miniszteri indokolásból pedig az a jogalkotói szándék állapítható meg, hogy a kötelesrész mértékének megváltozott szabályát kizárólag abban az esetben kívánta alkalmazni, amikor az örökhagyó már ezen új, csökkentett mértékű kötelesrészről tudva rendelkezett vagyonáról, míg azon rendelkezések esetében, amelyeket még a régi Ptk. hatálya alatt tett, az ott érvényes kötelesrészt kell figyelembe venni. A kötelesrész mértékét így a régi Ptk. 665. § (1) bekezdése szerint határozta meg. Rögzítette, hogy a felpereseknek kötelesrész címén a hagyaték tiszta értékének $\frac{2}{4}$ -e, felenként $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{4}$ azaz 10 346 648 forint jár.

A Ptké. 57. § (1) bekezdése alapján eltérő rendelkezés hiányában alkalmazandó új Ptk. 7:83. § (1) és (2) bekezdései értelmében a kötelesrész kielégítéseként vette figyelembe a felperesek felmenőjének juttatott 7 903 720 forintot, továbbá a közvetlenül I. rendű felperesnek juttatott 1 031 121 forintot és a II. rendű felperesnek juttatott 50 777 forintot, valamint a felperesek által megörökölt fejenként 199 876 forint összegű hagyatékot, és kötelezte az alpereseket az I. rendű felperesnek kötelesrész címén további 5 163 791 forint, míg II. rendű felperesnek 6 144 135 forint megfizetésére.

Elutasította a kötelesrész természetben történő kiadására irányuló keresetét az új Ptk. 7:86. § (3) bekezdése alapján.

A Pp. 81. § (1) bekezdése alapján rendelkezett a perköltség viseléséről.

A felmerülő ügyvédi munkadíjat a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése és (6) bekezdése alapján a jogi képviselők által a peres eljárás során kifejtett munkát is figyelembe véve 600 000 forintban határozta meg. Az előlegezett szakértői díjakra tekintettel a felpereseknél felmerült perköltségként 956 697 forintot, az alpereseknél 703 600 forintot vett figyelembe.

A 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján - figyelemmel a Pp. 81. § (1) bekezdésére - rendelkezett a felperesek illeték-feljegyzési joga folytán le nem rótt 1 500 000 forint eljárási illeték viseléséről a pernyertesség-pervesztesség arányában.

A felperesek fellebbezésükben az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását kérték akként, hogy a bíróság a Ptk. 7:83. § (2) bekezdése szerint a kötelesrész alapjához ne számítsa hozzá a **cím** alatti ingatlan 1 272 828 forint közüzemi díját, a **cím2** szám alatti ingatlan 1 220 199 forint közüzemi díját, az 54 301 forint lakásbiztosítást, 26 910 forint vállalkozási biztosítást, 251 577 forint casco biztosítást, továbbá 167 266 forint egyéb biztosítást, azaz összesen: 2 993 081 forintot; a felperesek részére megfizetendő kötelesrész összegét erre tekintettel, az elszámolt kifizetéseket $\frac{1}{2}$ - $\frac{1}{2}$ arányban figyelembe véve emelje fel.

Hivatkoztak arra, hogy az elsőfokú bíróság ezen összegeket elfogadta, habár az alperesek nem bizonyították hogy ezeket ténylegesen az örökhagyó egyenlítette ki saját pénzeszközeiből. Ezt önmagában nem bizonyítja, hogy a feladóvevények és kifizetéseket igazoló dokumentumok az örökhagyó lakásában, birtokában voltak, hiszen a felperesek és édesapjuk idejük jelentős részét az örökhagyó ingatlanában töltötték. Az elsőfokú bíróság döntése e körben iratellenes, az iratok egy része magánokirat, egy része teljes bizonyító erejű magánokirat, azokon **M. F-né** befizetőként nem szerepel. Kérték a másodfokú eljárással felmerült perköltségük megfizetésére kötelezni az alpereseket.

Az alperesek fellebbezésükben szintén az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását kérték akként, hogy az I. rendű felperes részére mindösszesen 381 577 forint, míg a II. rendű felperes részére 1 361 919 forint kötelesrész megfizetésére legyenek kötelesek. Kérték továbbá a felperesek kötelezését 850 000 forint perköltség egyetemleges megfizetésére.

Előadták, hogy az elsőfokú bíróság az örökhagyó által a felperesek, illetőleg édesapjuk részére szokásos mértékű ajándékot meghaladó mértékben nyújtott juttatását tévesen állapította meg amikor nem vette figyelembe az alperesek által csatolt mellékletek közül az 1/66. sorszámú, 2 500 000 forint összegű befizetést igazoló **A-K Kft.** által kiállított bevételi pénztárbizonylatot, illetőleg az ennek alapját képező számlát, továbbá azt sem, hogy az elhunyt korabeli feljegyzése alapján további 1 500 000 forint gépjármű vételár-részletet is az örökhagyó fizetett meg. Az elsőfokú bíróság nem is adott számot arról ítéletében, hogy ezen bizonyítékokat miért hagyta figyelmen kívül.

Állították, hogy az elsőfokú bíróság a kötelesrész alapját sem a Ptk. 7:80. § (1) és (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően számította ki. A helyes számítás szerint a kötelesrész alapja 45 386 591 forint volt.

Tévesen jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a kötelesrész mértéke tekintetében a régi Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni. Az eltartási szerződés nem végintézkedés, hanem visszterhes élők közötti jogügylet, mely nem eshet ugyanazon jogi megítélés alá, mint az ingyenes, egyoldalú, halál esetére szóló rendelkezés. A Ptké. 57. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel a kötelesrész mértékét is az új Ptk. szerint kellett megállapítani, az a 7:82. § szerint 1/3-a annak, ami törvényes örökös-ként illetné a kötelesrészre jogosultat. A felpereseket így külön-külön 7 564 432 forint összegű kötelesrész illetné meg, azonban a kötelesrész kielégítéseként figyelembe kell venni a felpereseknek és édesapjuknak az örökhagyó által juttatott vagyont, mely az I. rendű felperes esetében 7 182 857 forint, míg a II. rendű felperes esetében 6 202 513 forint. Ennek megfelelően az I. rendű felperes további 381 575 forint, míg II. rendű felperes 1 361 919 forint megtérítésére tarthat igényt.

Az ítélet-tábla a fellebbezéseket a Pp. 256/A. § (1) bekezdés f) pontja alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

A felperesek fellebbezése alaptalan, az alperesek fellebbezése alapos.

Az alpereseket az I. rendű felperes vonatkozásában 381 575, míg II. rendű felperes vonatkozásában 1 361 919 forint megfizetésére kötelező ítéleti rendelkezést fellebbezés nem érte, az ítélet-tábla a Pp. 253. § (3) bekezdésére tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletét e körben nem érintette.

Jelen perben elsődlegesen abban kellett állást foglalni, hogy a perben a kötelesrész alapjának meghatározás során a régi, vagy az új Polgári törvénykönyv rendelkezései irányadóak: a felpereseket illető kötelesrész alapjához a tartási szerződéssel elidegenített vagyon értéke hozzászámítandó-e. E körben az ítélet-tábla nem osztotta az elsőfokú bíróság jogi álláspontját.

A Ptké. 57. § (1) bekezdése általános elvként valóban azt rögzíti, hogy az új öröklésjogi szabályokat a Ptk. hatályba lépése után megnyílt öröklésre kell alkalmazni, vagyis abban az esetben, ha az örökhagyó halála 2014. március 15. napja után következett be. Az alperesek ugyanakkor a néhai örökhagyóval eltartási szerződést kötöttek, mely eltartási szerződés eredményeképpen a tartás fejében a szerződésben megjelölt ingatlanok tulajdonjoga rájuk átruházásra került, tulajdonukat a tartási szerződés alapján tartási kötelezettség terhelte. A tartási szerződés kötelmi szerződés, a Ptk. 50. § (1) bekezdése értelmében pedig a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelmekkel kapcsolatos, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett nyilatkozatokra - ide értve az e tények, illetve jognyilatkozatok által keletkezett újabb kötelmeket is - a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályi rendelkezéseket kell alkalmazni, ha a törvény eltérően nem rendelkezik. Az alperesek és az örökhagyó tartási szerződésüket 2014. január 3. napján, azaz az 1959. évi IV. törvény hatálya alatt kötötték, a tartási szerződésre, illetőleg a tartási szerződéssel kapcsolatos, de a hatálybalépését követően keletkezett tényekre is a Ptké. 50. § (1) bekezdése alapján - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - a régi Ptk. rendelkezései irányadóak. Vizsgálni kellett tehát, hogy van-e a Ptké. 50. § (1)

bekezdésében hivatkozott, kivételt jelentő jogszabályi rendelkezés, amely a tartási szerződés, illetve az azzal kapcsolatos, ám új Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényre a fő szabálytól eltérően mégis az új Ptk. rendelkezéseit rendeli alkalmazni.

Az új Ptk. 7:80. § (4) bekezdése az 1959. évi kódexhez és annak alapján kialakult gyakorlathoz képest új, lényegesen eltérő megoldást alkalmazva kimondta, hogy a szerződés megkötésétől számított két éven belül megnyílt öröklés esetén a kötelesrész alapjához hozzá kell számítani az öröklési-, tartási-, életjáradéki- vagy gondozási szerződéssel elidegenített vagyon értékének ténylegesen nyújtott tartás, életjáradék, illetve gondozás értékével nem fedezett részét. Az 1959. évi Ptk. és annak alapján kialakult egységes bírói gyakorlat ugyanis a tartási szerződéssel elidegenített vagyontárgyat visszerhesen átruházott vagyontárgynak tekintette és a kötelesrész alapjának kiszámításánál teljes mértékben figyelmen kívül hagyta akkor is, ha az örökhagyó a szerződéskötés után rövid idővel elhunyt (BH1994. 673., PK 89. szám c) pont). A korábbi Ptk. hatálya alatt tehát a kötelesrészre jogosult a tartási szerződéssel átruházott vagyonból öröklésre csak akkor volt jogosult, ha a tartási szerződés bármely okból, például színleltségének bizonyítottsága vagy nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközése miatt érvénytelen volt.

A Ptké. az új Ptk. 7:80. § (4) bekezdéséhez kapcsolódóan hatálybalépésre vonatkozó külön rendelkezést nem tartalmaz.

Az elsőfokú bíróság ítéletében akként foglalt állást, hogy ezen rendelkezés mint öröklési jogot szabályozó rendelkezés a Ptké. 57. § (1) bekezdése alá tartozik, így függetlenül attól, hogy a tartási szerződés megkötésére a Ptk. hatálybalépése előtt került sor, ezen rendelkezés alapján az új Ptk. rendelkezései, e körben a 7:80. § (4) bekezdése irányadó. Ezzel ellentétben az örökhagyó halála az új Ptk. hatálybalépésekor már fennálló tartási szerződéssel, mint kötelemmel kapcsolatos, ám az új Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tény, az alkalmazandó jogszabályt így a Ptké. 50. § (1) bekezdése jelöli meg, mely e körben is a régi Ptk. lesz.

Ezen értelmezés feleltethető meg a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 2. § (2) bekezdésében meghatározott visszaható hatályú jogalkotás tilalmának is. A régi Ptk. fent idézett rendelkezéseire figyelemmel a tartási szerződéssel átruházott ingatlanokon a tartásra kötelezettek kizárólag tartási joggal terhelt, ám egyébként korlátozástól mentes tulajdonjogot szereztek. Amennyiben a tartási szerződés megkötését követően hatályba lépett jogszabály alapján a tartási szerződéssel juttatott vagyont a kötelesrész alapjához kellene számítani, az átruházott vagyonból a kötelesrészre jogosultakat ki kellene elégíteni, úgy ez tulajdonjogukat korlátozná, azaz a jogalkotási törvény 2. § (2) bekezdésébe, a jogállamiság Alaptörvényben foglalt követelményébe is ütközne (32/1991. (VI.6.) AB határozat), hiszen ezen értelmezés esetében a jogszabály tartalmában visszamenőleg állapítana meg kötelezettséget az eltartók vonatkozásában (365/B/1998. AB határozat).

Utal arra az ítélőtábla, hogy a tartási szerződéssel rokon vonásokat is mutató öröklési szerződés tekintetében a Ptké. a végrendeletre irányadó szabályokhoz hasonlóan akként rendelkezik, hogy a Ptk. hatálybalépése után kelt végintézkedésekre, öröklési szerződésre kell a Ptk. rendelkezéseit alkalmazni, a Ptk. hatálybalépése előtt megkötött öröklési szerződésre az új Ptk. rendelkezései abban az esetben irányadóak, ha a szerződéses kikötés a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos rendelkezések szerint nem lenne érvényes, de az új Ptk. szabályai szerint érvényes és az öröklés a Ptk. hatályba lépése után nyílt meg. Ebből is jól láthatóan a jogalkotó célja - ezt fejezi ki a Ptké.-hez fűzött indoklás is - éppen az volt, hogy a végrendeletben, öröklési szerződésben foglaltak lehetőség szerint érvényesülhessenek.

Mindezekre tekintettel az ítélet tábla azt állapította meg, hogy az új Ptk. 7:80. § (4) bekezdésének rendelkezése a felek közötti jogviszonyban nem volt alkalmazandó, a felek közötti jogviszonyt a régi Ptk. rendelkezései alapján kellett elbírálni.

Ezzel ellentétes értelmezés arra az eredményre vezethetne, hogy a 2014. január 3. napján kötött tartási szerződés esetén, ha az örökgyógyó halála 2014. március 15. előtt következik be, az eltartók részére a tartási szerződéssel átruházott vagyon a kötelesrész alapjaként nem vehető figyelembe, ha azonban az örökgyógyó csak 2015. évben halálozik el - a tartás tehát hosszabb időn át valósul meg - az új Ptk. rendelkezései alapján a tartási szerződéssel átruházott vagyon a kötelesrész alapjához számítandó. Ezen értelmezés nyilvánvalóan ellentétes az Alaptörvény 28. Cikkében megfogalmazott értelmezési alapelvekkel, ugyanakkor a fentiek szerint a jogszabályból sem levezethető.

A régi Ptk. hatálya alatt irányadó PK 89. számú állásfoglalás c) pontjára figyelemmel a tartási szerződéssel az alperesekre átruházott vagyon a kötelesrész alapjának kiszámításánál figyelmen kívül hagyandó (BH1994.673.). A tartási szerződés jellegéből fakadóan visszerthes, mely jellegén nem változtat az, hogy a hagyaték megnyíltakor a tartás és az átruházott vagyontárgy értéke hogyan viszonyul egymáshoz, az eredetileg visszerthes szerződés utólagosan sem válik ingyenessé. A kötelesrészre jogosultak ugyanakkor bizonyíthatják, hogy a tartási szerződés színlelt, illetőleg nyilvánvalóan jóerkölcsbe ütközik. Keresetlevelükben a felperesek hivatkoztak is arra, hogy a tartási szerződés nem annak tartalma szerint ment teljesítésbe a felek között, hiszen az alpereseknek a szerződésben vállalt tartást nem kellett nyújtaniuk az örökgyógyó részére, a tartási szerződésben foglaltakat érdemben az eltartók nem teljesítették, ezért a szerződéssel átruházott juttatások ingyenes adománynak minősülnek és ekként a kötelesrész alapjához hozzászámítandóak.

Az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítás azonban az e körben előadottakat egyértelműen cáfolta. Az elsőfokú bíróság e körben fellebbezéssel nem támadott ítéletében is rögzítette, hogy az alperesek 2013. év elejétől bevásárlásban, mosásban, takarításban segítségére voltak az örökgyógyónak, míg 2014 májusától jelentősebb mértékű ápolást és gondozást nyújtottak, míg az örökgyógyó halálát megelőző egy hónapban már állandó felügyeletét látták el az alperesek. Tényként fogadta el az elsőfokú bíróság (az ítéletet fellebbezés e körben sem érte), hogy az alperesek az örökgyógyót ny-i, m-i, d-i gyógyintézményekbe szállították, **B-re** szállították kivizsgálás-kezelés céljából.

A tanúként kihallgatott **M. I-né** egyértelműen akként nyilatkozott, hogy az örökgyógyót az alperesek vitték orvoshoz, vagy hívtak hozzá orvost, segítettek a ház körüli munkákban, főztek, mostak az örökgyógyóra, intézték a bevásárlást, minden olyan dolgot megcsináltak, amit egy háztartásban kell.

Sz. M. tanú szintén azt vallotta, hogy 2013 novemberében az alperesek már segítettek az örökgyógyónak a kert művelésében, főzésben, mosásban, teregetésben. Miután az örökgyógyó 2014 novemberében hazakerült a kórházból, a család közösen, felváltva gondoskodott róla, elvégezték a takarítást, biztosították az étkezést, a bevásárlást, a halála előtti utolsó hónapban pedig ő maga és az alperesek gyermeke lényegében az örökgyógyó ingatlanában lakott, valamennyi gondozási teendőt ők végezték. Nem vitatták az alperesek sem, hogy az örökgyógyó 2015. július 2. napjáig házi szociális gondozásban is részesült, azonban a tanúvallomások alapján ez naponta rövid időre korlátozódott. Önmagában a házi szociális ellátás nyújtása nem zárja ki, hogy az alperesek a szerződésben vállalt tartási kötelezettségüket teljesítsék, a szociális gondozás részletes tartalmát a felperesek nem is bizonyították.

A perben rendelkezésre álló orvosi okiratok egyértelműen cáfolták a felperesek azon előadását, mely szerint az örökgyógyónak az önellátással, maga körüli teendők ellátásával egészségi állapotára tekintettel nem volt problémája. A **D. E. K. Központ O. Intézet** 2014. május 7-én kelt ambuláns kezelőlapjában már rögzítette az örökgyógyó gyengeségét és fáradékonyságát. 2014. szeptember 29. napján az örökgyógyó a **Sz-B M. K.** és Egyetemi Oktatókórház **J. A. Oktatókórházába** került felvételre, ahol diagnózisában végbél rosszindulatú daganata, egyéb nem meghatározott

bélelzáródás, hashártya összenövések, heves hashártya-gyulladás, cukorbetegség is szerepeltek egyebek mellett. Felvételét követően rectum adenocarcinoma miatt műtötték, melyet követően állapota lassan, fokozatosan javult, 2014. november 13. napján bocsátották otthonába, ám ezt követően chemos kezelését kezdték meg. A 2015. április 17-én a **K. Gy. Kórház és Rendelőintézet Onkológiai Gondozója** által kiállított ambuláns lapon azt is rögzítették, hogy az utóbbi időben az örökhagyó sokat fogyott, kifejezett fájdalmai jelentkeztek. Mindezek alkalmasak annak igazolására, hogy az örökhagyó segítségre szorult.

A beszerzett bizonyítékok, rendelkezésre álló orvosi iratok és a lefolytatott tanúbizonyítás eredményének a Pp. 206. § (1) bekezdése szerinti mérlegelésével és összevetésével megállapítható, hogy az alperesek a tartási szerződés 3. pontjában biztosított kötelezettségeiknek az örökhagyó által igényelt mértékben eleget tettek. A kötelezettek szerződésszegése pedig nem állapítható meg, ha a tartási szolgáltatásokat a jogosult igénye szerint teljesítik (BH2009.78.).

A felperesek tehát nem bizonyították, hogy az alperesek a tartási szerződésben vállalt kötelezettségüket nem teljesítették, így nem volt helye a tartással átruházott vagyon hozzászámításának a kötelesrész alapjához.

A kötelesrész alapja így a hagyaték tiszta értéke, valamint az örökhagyó által élők között bárkinek juttatott ingyenes adományok juttatáskori tiszta értéke, a tartási szerződéssel átruházott vagyon a kötelesrész alapjához nem számítandó hozzá.

Helytállóan foglalt állást az elsőfokú bíróság akként, hogy a felperesek édesapjának, valamint a felpereseknek az örökhagyó által a halálát megelőző tíz éven belül ingyenesen juttatott adományt a kötelesrész alapjához kellett számítani.

Az elsőfokú bíróság ítéletében ugyanakkor nem tett maradéktalanul eleget a Pp. 221. § (1) bekezdésében meghatározott indokolási kötelezettségének, mivel az elsőfokú ítéletből egyértelműen nem megállapítható, hogy az alperesek által hivatkozott ingyenes adományok bizonyítására benyújtott nagyszámú számlából és okiratból az elsőfokú bíróság mely számlákat fogadott el és melyeket mellőzött, az elsőfokú bíróság ítéletében a kötelesrész alapjához számított ingyenes adományok összege mely bizonyítékok alapján alakult az ítéletben foglaltak szerint. E körben az elsőfokú bíróság ítélete mindösszesen annyit tartalmaz, hogy a becsatolt számlák közül azokat fogadta el, mint örökhagyó által felpereseknek, illetőleg édesapjuknak juttatott vagyont, melyek tekintetében a befizetés ténye megállapítható, és a konkrét költség beazonosítható volt, de nem vette figyelembe a csatolt **T-H** által kiállított telefonszámlákat azok összegére tekintettel, és nem vette figyelembe a **cím2** szám alatti ingatlannal kapcsolatos közös költséget, közüzemi díjakat, mivel ezen ingatlanon az örökhagyót haszonélvezeti jog illette meg. Azonban az alperesek által becsatolt számlák közül az ítélet ezen rendelkezése alapján nem egyértelműen beazonosíthatóak a kötelesrész alapjaként figyelembe vett, illetőleg a mellőzött tételek. Az elsőfokú bíróság ítéletében az alperesek ellenkérelmétől eltérően csoportosítva sorolta fel a figyelembe vett ingyenes juttatásokat, a figyelembe vett juttatások, illetőleg az azok bizonyítékaul szolgáló számlák összege egymásnak nem megfeleltethető. (Példaként említhető, hogy a II. rendű felperes, II. rendű felperes neve vonatkozásában az ítélet szerint ingyenes juttatásként 50 777 forintot vett figyelembe az elsőfokú bíróság, amelyből 30 066 forint az életbiztosítás, míg 20 711 forint mobiltelefon tartozás, ugyanakkor a becsatolt mellékletek között II. rendű felperes neve életbiztosítási díjaként 2010. augusztus 2. napi befizetései szerepel egy 30 066 forint, és e mellett ugyanezen életbiztosításra vonatkozóan 2010. április 6. napi befizetéssel is szerepel egy 30 066 forint befizetését igazoló feladóvevény, az elsőfokú bíróság ítéletéből ugyanakkor nem derül ki, hogy a bíróság ezek közül melyiket vette figyelembe és miért csak azt.) Az egyes becsatolt számlák vonatkozásában a fénymásolatokra tekintettel az sem egyértelműen meghatározható, hogy az pontosan mely

ingatlanhoz kapcsolódik, illetőleg az örökhagyó saját vagy a **T. Gy.** által kötött szerződésből eredő kötelezettség.

Ahogy az alperesek fellebbezésükben helytállóan rámutattak, az elsőfokú bíróság egyebek mellett nem adta indokát annak sem, hogy az Opel Zafira típusú gépjármű megvásárlása körében becsatolt, az **A-K Kft.** részéről kiállított bevételi pénztárbizonylatot, illetőleg számlát mely indokoknál fogva mellőzte.

Ekként e körben az elsőfokú bíróság ítélete érdemben nem felülbírálható, azonban ennek a per elbírálása körében érdemi jelentősége nem volt. Az ítéletábra az elsőfokú bíróságtól eltérő, fent részletesen kifejtett álláspontja szerint ugyanis a tartási szerződéssel átruházott vagyon a kötelesrész alapjaként nem vehető figyelembe, ezért az alperesek függetlenül a felperesek, illetőleg jogelődjük részére nyújtott ingyenes adományok értékétől az alperesek a kötelesrész kielégítéséért felelősséggel nem tartoznak.

Az alperesek fellebbezésében foglaltakra tekintettel az ítéletábra továbbá szükségesnek találja rögzíteni, hogy egy adott jogviszony egységes elbírálás alá esik, arra egységesen a régi vagy az új Ptk. rendelkezései irányadóak. Így nincs arra jogi lehetőség, hogy ugyanazon öröklési jogviszonyban a bíróság a kötelesrész alapjának kiszámítása során az új, míg a kötelesrész mértéke körében a régi Ptk. rendelkezéseit alkalmazza.

A felperesek fellebbezésével kapcsolatban megjegyzi az ítéletábra, hogy az elsőfokú bíróság az ítélet 8. oldal harmadik bekezdésében foglaltak szerint a **cím2** szám alatti ingatlannal kapcsolatos közös költség, közüzemi díjak kifizetésével kapcsolatos juttatásokat kötelesrész alapjaként nem vette figyelembe, ezért ennek figyelembevételét a fellebbezésükben megalapozatlanul sérelmezték.

A Pp. 253. § (3) bekezdése szerint a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és fellebbezési ellenkérelem korlátai között változtathatja meg. Az alperesek fellebbezésükben a marasztalási összeg leszállítását kérték az I. rendű felperes vonatkozásában 381 575 forint, míg a II. rendű felperes vonatkozásában 1 361 919 forintra, azaz kötelezésüket ezen összegek erejéig nem tették vitássá. Ezen fellebbezési kérelmük az ítéletábrát is köti, az ítéletábra ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdésére figyelemmel a fellebbezéssel érintett részben változtatta meg és az alperesek marasztalását a fellebbezésben meghatározott összegre szállította le.

Az ítéletábra a megváltoztatott marasztalási összegnek megfelelően rendelkezett az elsőfokú eljárással felmerült költség viselése tekintetében is az elsőfokú ítélet megváltoztatásáról.

A felperesek keresetével kapcsolatban illetékfeljegyzési jogukra tekintettel 1 500 000 forint kereseti illeték került feljegyzésre. Ebből, figyelemmel arra, hogy a kereset benyújtásakor I. és II. rendű felperesek is egyaránt 15 825 000 forint megfizetésére kérték kötelezni az alpereseket, I. rendű felperes keresete vonatkozásában 750 000 forint, míg II. rendű felperes keresete vonatkozásában is 750 000 forint eljárási illeték veendő figyelembe.

Az I. rendű felperes 2,4 %-ban, míg II. rendű felperes 8,6 %-ban lett pernyertes, így a feljegyzett kereseti illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint I. rendű felperes tekintetében 18 000 forint összegben az alperesek, míg 732 000 forint vonatkozásában I. rendű felperes, míg II. rendű felperesi kereset vonatkozásában 64 500 forint erejéig az alperesek, míg 685 500 forint erejéig a II. rendű felperes kötelesek viselni. Ennek megfelelően a kereseti illetékre vonatkozó rendelkezését az elsőfokú bíróságnak az ítéletábra akként változtatta meg, hogy a kereseti illetékből 732 000 forint megfizetésére az I. rendű felperest, 685 500 forint megfizetésére a II. rendű felperest, míg 82 500 forint feljegyzett kereseti illeték megfizetésére egyetemlegesen az alpereseket kötelezte.

Az ítéletábra az elsőfokú eljárással felmerült 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése és (6) bekezdése alapján megállapítható ügyvédi munkadíjat a jogi képviselők által peres eljárás során kifejtett munkát is figyelembe véve - figyelemmel arra, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét ezen megállapítás tekintetében támadás nem érte - 600 000 forintban határozta meg. Megállapította, hogy a felpereseknél az általuk előlegezett szakértői díjra is figyelemmel 956 697 forint, míg az alpereseknél 703 600 forint elsőfokú perköltség merült fel. A felperesek együttes pernyertességének aránya a keresetlevél benyújtásakor általuk igényelt 31 650 000 forint marasztalási összeghez képest az ítéletábra által megítélt 1 743 676 forintba figyelemmel 5,5 %-os, azaz őket a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján 53 113 forint illetné, míg az alperesek pernyertességének aránya 94,5 %, a náluk felmerült 703 600 forint elsőfokú perköltségből a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján őket 664 902 forint illetné. A kettő közötti különbség 661 789 forint.

A felperesek fellebbezése eredményre nem vezetett, míg az alperesek fellebbezése eredményes volt.

A felperesek illetékfeljegyzési joguk ellenére a fellebbezési illetéket lerótták, eredménytelen fellebbezésükre tekintettel a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján a lerótt 239 450 forint viselésére kötelesek.

Az alperesek fellebbezésében vitatott érték az I. és II. rendű felperes vonatkozásában is 4 782 216 - 4 782 216 forint volt, az alpereseket ezért az Itv. 46. § (1) bekezdése alapján 382 577-382 577, azaz 765 154 forint fellebbezési illeték lerovásának kötelezettsége terhelte. Az alpereseknek engedélyezett illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt illetéket az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (továbbiakban Itv.) 59. § (1) bekezdése, valamint a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése értelmében a pereszes felperesek kötelesek megfizetni.

A másodfokú eljárással felmerült, az alperesek jogi képviselőjét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése alapján megillető ügyvédi munkadíj összege 239 000 forint. Emellett az alpereseket megilletné a fentiek szerint az elsőfokú eljárással kapcsolatban 661 789 forint ügyvédi munkadíj is, azonban az alperesek fellebbezésükben 850 000 forint perköltség megfizetését igényelték.

A kereseti kérelemhez kötöttségre is tekintettel ezért az ítéletábra ezen 850 000 forint mindkétfokú perköltség megfizetésére kötelezte egyetemlegesen a felpereseket.

Debrecen, 2018. november 27.

Dr. Csiki Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Gárdosi Judit s.k. előadó bíró, Dr. Veszprémy Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

-kiadó-